

Автор статті:

Вікторія Шевчук,

студентка

спеціальності «Соціальна педагогіка»

Науковий керівник:

Зоя Залібовська-Ільницька,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальних технологій

СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ОСІБ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Постановка проблеми. Соціальний супровід передбачає збереження, підтримку, захист здоров'я сім'ї (особи), надання їй соціальної реабілітації. Питання насильства стосується сьогодні майже кожної української родини. Насильство порушує права і свободи людини, унеможлиблює її самозахист. В умовах відсутності самозахисту, насильство завдає фізичної, психічної, матеріальної шкоди особистості.

Згідно з офіційними даними Міністерства внутрішніх справ України за останні роки кількість повідомлень осіб за фактами вчинення насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми були такими: за 2013 рік прийнято 174 229 звернень; за 2014 рік надійшло 117 941 звернень; за 2015 рік прийнято 116 548 звернень; за 9 місяців 2016 року надійшло 67 026 звернень [3, с.28]. Статистичні дані спонукають працівників соціальної сфери до проведення заходів щодо попередження використання фізичної, матеріальної, інтелектуальної (як у батьків над дітьми, так у чоловіка над дружиною, дружини над чоловіком), емоційної переваги проти інших членів сім'ї для поневолення людини.

Аналіз наукових досліджень. Вивченням проблеми насильства в сім'ї займалися зарубіжні (К. Бартлет, Д. Доджл, Р. Кук, А. Робертс, М. Росс, Р. Севал, З. Фрейд, Е. Фромм та ін.) та українські науковці (І. Багаденко, В. Бондаровська, Н. Лавриненко, К. Левченко, О. Савчук, Л. Соловійова та ін.).

Виклад основного матеріалу. Люди, які зазнають насильство в сім'ї, потребують надання соціальної підтримки та соціальних послуг, які власне надає соціальний педагог при здійсненні соціального супроводу. Метою соціального супроводу осіб, які зазнали насильства в сім'ї, є успішне та ефективне виконання усіх завдань, які ставляться перед соціальним педагогом та сприяння самостійному вирішенню власних проблем особами, які зазнали насильства в сім'ї.

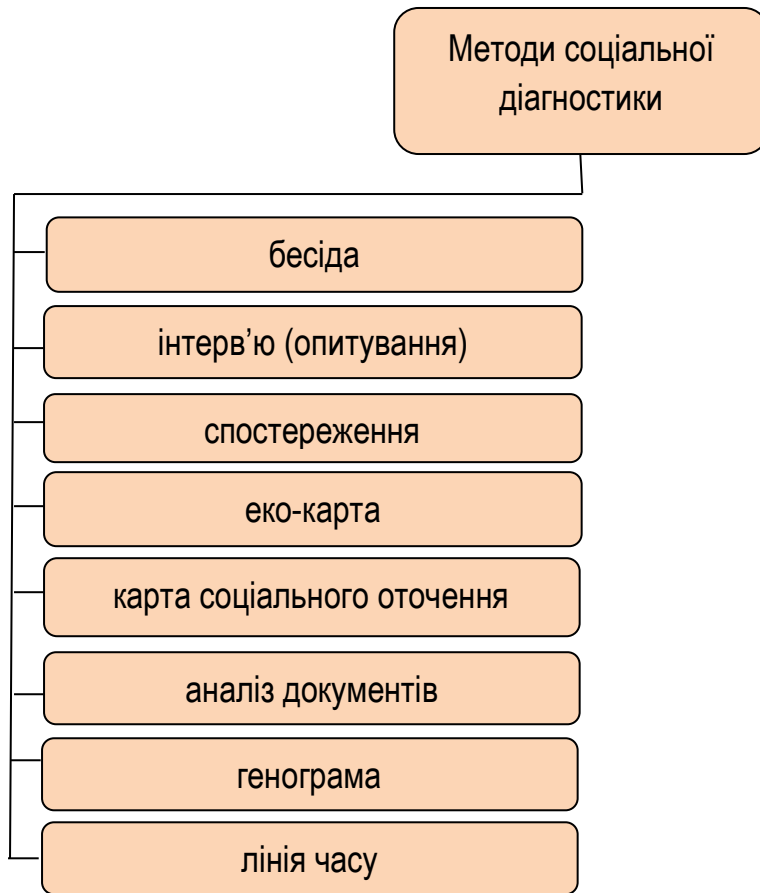
Сутність поняття «соціальний супровід осіб, які зазнали насильства в сім'ї» визначається нами як вид соціальної діяльності соціального педагога, який полягає у здійсненні соціальних опіки, патронажу, допомоги та наданні соціальної підтримки та соціальних послуг людям, які потерпають від умисних дій фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, що можуть загрожувати здоров'ю та навіть життю людей.

Необхідно зазначити, що соціальний супровід осіб, які зазнали насильства в сім'ї покладається на центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді під час здійснення соціального супроводу осіб, які зазнали насильства в сім'ї надають наступні послуги в залежності від існуючих проблем, що потребують негайного розв'язання та вирішення: інформаційні, психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, юридичні та соціально-економічні [4].

Ми вважаємо, що правильне застосування інструментарію (форм та методів) соціальним педагогом сприятиме реалізації поставлених завдань перед соціальним педагогом у процесі здійснення соціального супроводу осіб, які зазнали насильства в сім'ї.

До методів соціального супроводу осіб, які зазнали насильства в сім'ї ми відносимо: психологічні, педагогічні, соціологічні та соціально-педагогічні методи [1, с.68]. Не менш важливими методами при здійсненні соціального супроводу є методи соціальної діагностики. А. Капська та І. Пеша до методів соціальної діагностики відносять: генограму, еко-карту, лінію часу, бесіду, карту соціального оточення та ін. (рис. 1.).

Рис. 1. Методи соціальної діагностики (за А. Капською та І. Пешою)

Розглянемо детальніше деякі методи соціальної діагностики. За А. Капською, *генограма* — це форма запису сімейного родоводу, в якій доступно фіксується інформація про всіх членів родини протягом двох і більше поколінь [2, с. 48]. За допомогою методики дослідження біографічних даних «*Лінія часу*» соціальний педагог може виявити основні події та моменти в житті клієнта, які вплинули на прийняття важливих рішень у його житті. *Еко-карта* — це просте схематичне зображення людини чи сім'ї за допомогою олівця та паперу, яке було розроблено як знаряддя (інструмент) оцінки, планування та втручання при наданні соціальної допомоги [2, с. 52]. Також слід звернути увагу на такий метод як *карта соціального оточення*, за допомогою якого соціальний педагог може зрозуміти у яких відносинах знаходяться жертва чи кривдник з своїм соціальним оточенням, від кого саме вони отримують допомогу у разі виникнення проблем і т. д.

Формами соціального супроводу осіб, які зазнали насильства в сім'ї є: індивідуальна робота, групова (спільна) робота з усіма членами родини та групову роботу, що виходить за межі родини [2, с. 84]. Інші науковці до форм соціального супроводу осіб, які зазнали насильства в сім'ї відносять такі форми як відвідування сім'ї, телефонна розмова, інтерв'ю (з друзями, сусідами, колегами та ін.), документування, проведення тренінгів, соціальна опіка, соціальна допомога, соціальний патронаж та ін.

Отже, слід зазначити, що проблема насильства в сім'ї потребує негайного вирішення та розв'язання і надання соціальної підтримки та соціальних послуг, тим людям, які їх потребують. Тобто соціальному педагогу в сім'ї, у якій чиниться насильство, необхідно здійснити соціальний супровід, який є одним із напрямків його діяльності.

Використана література

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка : схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Безпалько — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 208 с.
2. Капська А. Й. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей : навч. посіб. / А. Й. Капська, І. В. Пеша. — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 232 с.
3. Качинська М. О. Причини латентності насильства в сім'ї / М. О. Качинська // Журнал східноєвропейського права. — 2016. — № 33. — С. 27—32.
4. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту «Про затвердження Порядку здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах» (№1795 від 25.04.2008) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0471-08>.